

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมากกว่าสี่สิบปีที่ผ่านมาพบว่าเป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นภาคเศรษฐกิจ โดยส่งเสริมอุตสาหกรรมและการเกษตรเพื่อการส่งออก มีผลทำให้วิถีชีวิตของคนไทย ทั้งในสังคมเมือง และสังคมชนบท ต้องเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจ และปัญหาที่คล้าย ๆ กัน เช่น การไม่มีงานทำ ภาวะหนี้สิน ความยากจน โรคภัยไข้เจ็บอันเกิดจากสิ่งแวดล้อม และการทำลายธรรมชาติ เป็นต้น ในส่วนของภาครัฐก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน ได้แก่ปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ ปัญหาหนี้สินและการล้มละลายทางเศรษฐกิจ การขาดความเชื่อมั่นและสภาพคล่อง ปัญหาการว่างงาน เป็นต้น นับว่าเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจโดยรวมที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ (วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน 2542 : 56)

การที่จะแก้ไขปัญหาของประเทศหนึ่งคือ การพัฒนาชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง โดยการส่งเสริมศักยภาพของชุมชนและการจัดการทุน เพราะองค์ประกอบของการพัฒนานั้น นอกจากแรงงาน หรือทรัพย์สินเงินทอง แล้วความรู้หรือการจัดการความรู้ที่เรียกว่าการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ชุมชนและการช่วยให้ชุมชนค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยใช้ทุนที่มีอยู่ในชุมชนจนสามารถพึ่งตนเองได้ เริ่มจากการพัฒนาภายในครอบครัว ชุมชนและเครือข่ายก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเป็นวิสาหกิจชุมชนก็เป็นวิธีการแก้ปัญหาด้วยการพัฒนาศักยภาพให้กับชุมชนด้วยการพัฒนาชุมชนในด้านการเป็นผู้ประกอบการเพื่อการจัดการทุนอย่างสร้างสรรค์โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ การผลิตผลิตภัณฑ์ รวมทั้งบริการต่าง ๆ เพื่อใช้ในครอบครัวและชุมชนเพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชน (ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ 2543 : 29)

ชุมชนตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากสภาพปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจที่ผ่านมา และจากแผนพัฒนาชุมชน ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา รวมถึงการศึกษาวิเคราะห์จากการลงพื้นที่วิชาการปฏิบัติการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์และการใช้แผน และวิชาการเก็บรวบรวมข้อมูลเมื่อ พ.ศ. 2547 พบว่า ชุมชนตำบลเกาะแก้ว มีปัญหาในการพัฒนาชุมชนตนเอง 8 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านแหล่งน้ำ ด้านสาธารณสุข ด้านการเมืองการบริหาร ด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และ

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และจากการร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และการให้คนในชุมชนเล่าความเป็นมาในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตที่ต้องการของชุมชนเอง พบว่า ผลจากการตรวจสอบจากแผนพัฒนาชุมชนตำบลเกาะเต่า พ.ศ. 2546 ขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเต่า พบว่าชุมชนมีปัญหาหลายประการที่สำคัญคือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ปัญหาด้านเงินทุน รายได้ ภาวะหนี้สิน อาชีพ ปัจจัยการผลิต ปัญหาด้านสังคม ภาวะผู้นำอ่อนแอ กลุ่มและการรวมกลุ่มอย่างง่าย ๆ การขาดความรู้และทักษะในด้านต่าง ๆ และการบริการของรัฐไม่ทั่วถึง (องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเต่า 2546 : 15)

จากปัญหาในการพัฒนาตนเองดังกล่าวข้างต้นและจากผลสำรวจเบื้องต้นพบว่า ประชากรส่วนใหญ่ในตำบลเกาะเต่าปลูกมะพร้าวเป็นพืชเศรษฐกิจและมีการขายมะพร้าวผลอ่อนเป็นรายได้เสริมโดยมีรายได้หลักจากการทำนา สวนยางพาราและการเลี้ยงสัตว์ ดังนั้นมะพร้าวจึงเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอีกชนิดหนึ่งของเกษตรกรในตำบลเกาะเต่า และเป็นผลผลิตที่สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรอย่างต่อเนื่องเนื่องต้นทุนการผลิตต่ำไม่มีปัญหาเรื่องศัตรูพืช ปัจจุบันพื้นที่ตำบลเกาะเต่ามีสวนมะพร้าวจำนวน 941 ไร่ ให้ผลผลิตแล้ว 800 ไร่ และเจ้าของพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย มีพื้นที่ปลูกเฉลี่ยครัวเรือนละ 1-3 ไร่ สำหรับลักษณะการปลูกมักจะปลูกไว้ตามสวน หัวไร่ปลายนา บริเวณที่อยู่อาศัยและปลูกแซมในพืชอื่นและจากสถานการณ์เศรษฐกิจปัจจุบันเกษตรกรเจ้าของสวนประสบกับปัญหาด้านราคาขายผลผลิตต่ำซึ่งมีราคาเฉลี่ยจำหน่ายผลละ 3 บาท ทำให้เกษตรกร ส่วนใหญ่ขาดทุนเกษตรกรเจ้าของสวนตกอยู่ในภาวะหนี้สินไม่มีกำลังทรัพย์ในการเอาใจใส่ดูแลปรับปรุงคุณภาพของผลผลิตเท่าที่ควร (องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเต่า 2546 : 7)

ดังนั้นจากการประสบปัญหาดังกล่าว เกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าวจึงได้มีการรวมตัวและจัดตั้งกลุ่มการแปรรูปน้ำมะพร้าวและกลุ่มการแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อน ด้วยการส่งเสริมให้กลุ่มมีการเรียนรู้ร่วมกันในการแปรรูป เพื่อการแปรรูปมะพร้าวผลอ่อน ให้มีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายรูปแบบ อันจะพัฒนาไปสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชน และการพึ่งตนเองได้ของครอบครัวและชุมชน ดังนั้น การเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตมะพร้าวผลอ่อน ตามแนวทางวิสาหกิจชุมชนจะช่วยให้ชุมชนค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเองและใช้ทุนที่มีอยู่จนสามารถพึ่งตนเองได้ในระดับครอบครัว ชุมชนและเครือข่ายพร้อมทั้งสร้างความเข้มแข็งและมั่นคงแก่ครอบครัวและชุมชนต่อไป งานวิจัยนี้จึงเห็นความสำคัญและมีความจำเป็นในการดำเนินการวิจัยการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อนของ ตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Purposes of the Study)

1. ศึกษาศักยภาพ ปัญหา และความต้องการในการแปรรูปมะพร้าวผลอ่อน ของกลุ่มแปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อน และกลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อน ตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
2. ศึกษาแนวทางเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อนเป็นวิสาหกิจชุมชนของ ตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

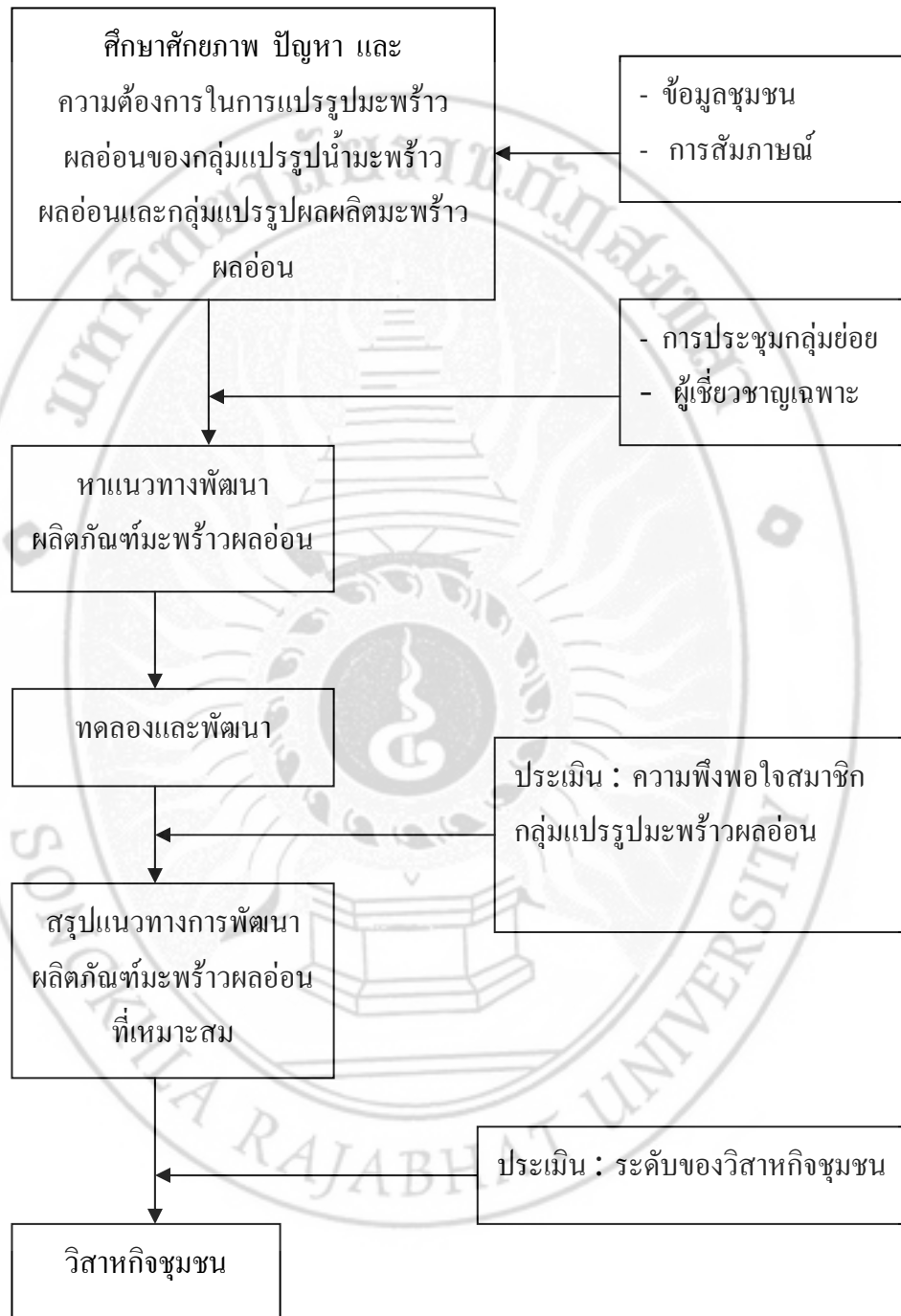
3. ความสำคัญของการวิจัย

1. ทราบศักยภาพ ปัญหา และความต้องการในการแปรรูปมะพร้าวผลอ่อนของกลุ่มแปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อน และกลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อน
2. มีแนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อนเป็นวิสาหกิจชุมชนของ ตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

4. ขอบเขตของการวิจัย (Delimitation of the Study)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาและพัฒนารูปแบบการแปรรูปมะพร้าวผลอ่อนของชุมชน ตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เพื่อให้เป็นวิสาหกิจชุมชน

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 แผนภูมิแสดงกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อนเป็นวิสาหกิจชุมชน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

“ศักยภาพกลุ่ม” หมายถึง การที่กลุ่มมีความสามารถแฝงที่ยังไม่ถูกนำมาใช้ แต่ถ้าได้รับการส่งเสริมจะเกิดประโยชน์แก่ชุมชน ได้แก่ ทุนทรัพยากร ทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม และ ทุนการเงิน

“การแปรรูปมะพร้าวผลอ่อน” หมายถึง การนำมะพร้าวผลอ่อนมาแปรรูปเป็นอาหารชนิดใหม่เพื่อบริโภคในครอบครัวและจำหน่าย

“วิสาหกิจชุมชน” หมายถึง กิจการการแปรรูปผลผลิตของชุมชนโดยชุมชน เพื่อประโยชน์ของครอบครัว ชุมชน เครือข่ายและธุรกิจ ซึ่งเป็นผลจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และทุนของชุมชน เพื่อการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชน

“การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน” หมายถึง การส่งเสริมให้เกิดการแปรรูปมะพร้าวผลอ่อนให้มีการเพิ่มชนิดของผลิตภัณฑ์ และการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

